

Eerste Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de fractievoorzitters

Datum
4 februari 2022
Contactpersoon
Jan Visscher
Ons kenmerk

Bijlage(n)
Telefoon
06-13203391
Uw kenmerk

Onderwerp

Debat over regeringsverklaring en jeugdzorg

Geachte fractievoorzitters,

Op 15 februari a.s. debatteert u met het kabinet over de regeringsverklaring. Als samenwerkingsverband Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ), dat bestaat uit Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse ggz, VGN en VOBC, hebben wij regelmatig contact met de Tweede Kamer, omdat het daar vaak over jeugdzorg gaat. Dat wij ons ook tot u richten gebeurt minder vaak, maar net als bij de behandeling van de jeugdwet in 2014 hebben we daar nu goede redenen voor. Het jeugdzorgstelsel kraakt en piept namelijk in haar voegen¹ en dreigt volledig vast te lopen. De doelen van de Jeugdwet uit 2015 zijn nog onvoldoende gerealiseerd en er zijn weeffouten en uitvoeringsvraagstukken geconstateerd. Er is werk aan de winkel voor alle betrokken partijen en via een Hervormingsagenda Jeugd leek er vooruitgang te lonken. Maar één maatregel uit het nieuwe coalitieakkoord dreigt de ingezette stappen op weg naar verbetering ruw te doorkruisen: een aanvullende bezuiniging oplopend tot 0,5 miljard op jeugdhulp, bovenop de na tussenkomst van een arbitragecommissie vastgestelde 'bezuinigingsopdracht' die gemeenten en rijk samen zouden realiseren. In deze brief schetsen wij graag de context en de kern van onze zorgen hierover.

Taken, rollen en verantwoordelijkheden: stelselverantwoordelijkheid

Wat zich hierbij wrekt, is dat er sinds de decentralisatie in 2015 voortdurend onduidelijkheid is over taken, rollen en verantwoordelijkheden. In principe is de verantwoordelijkheid voor het jeugd domein overgedragen aan gemeenten, maar het rijk is wel stelselverantwoordelijk. Nooit is duidelijk gedefinieerd hoe deze stelselverantwoordelijkheid er uit ziet en waarop en hoe het kabinet dus aanspreekbaar is. Zowel bij inhoudelijke als bij financiële vraagstukken ontstaat hier wrijving tussen rijk en gemeenten. Onze leden, aanbieders van jeugdhulp (zoals jeugd- & opvoedhulp, jeugd-ggz en jeugdhulp voor jeugdigen met een beperking) of jeugdbescherming & jeugdreclassering, hebben daar veel last van. En als zij hun werk niet goed kunnen doen, dan heeft dat grote gevolgen voor kwetsbare kinderen en gezinnen.

Arbitrage in conflict om budget

Het langlopende conflict tussen rijk en gemeenten over het budget voor jeugdhulp liep uiteindelijk zo hoog op dat op initiatief van rijk en VNG een Commissie van Wijzen is ingesteld, die in mei 2021 een arbitrage-uitspraak deed. Deze Commissie van Wijzen erkende dat ge-

---

¹ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2021/04/210407-BGZJ-brief-jeugdzorg-aan-informateur.pdf>

meenten te weinig geld krijgen voor het uitvoeren van hun jeugdzorgtaken zoals in de Jeugdwet bedoeld. Samengevat: aan de ene kant dienen gemeenten meer geld te krijgen van het rijk, aan de andere kant dienen er ook maatregelen genomen te worden om de jeugdzorg te verbeteren en de kosten in te dammen. In de arbitrage-uitspraak is vrij precies aangegeven op welke termijn op welke onderdelen welke besparingen mogelijk geacht worden en dit resulteert in een tabel² waarin de extra bijdrage aan gemeenten jaarlijks daalt. De 1,8 miljard euro die gemeenten jaarlijks te weinig kregen, wordt in deze tabel in enkele jaren afgebouwd tot circa 800 miljoen euro per jaar. In de uitspraak van de Commissie van Wijzen zit dus al een 'bezuinigingsopdracht' van 1 miljard euro.

Hervormingsagenda Jeugd: verbetervoorstellen én besparingen

De Commissie van Wijzen adviseerde rijk en gemeenten ook om samen een Ontwikkelagenda op te stellen om te komen tot een duurzaam jeugdstelsel. We zijn blij dat rijk en gemeenten er voor gekozen hebben om ook de jeugdbranches, de samenwerkende beroepsverenigingen en de samenwerkende cliëntorganisaties hierbij te betrekken. De Ontwikkelagenda werd een Hervormingsagenda, om de urgentie en de ambitie van dit traject te benadrukken. Samen met rijk, gemeenten, beroepsverenigingen, cliëntorganisaties en andere betrokkenen werkten we in thematische werkgroepen de afgelopen periode aan bouwstenen voor de Hervormingsagenda Jeugd. We hebben daarbij goede en stevige inhoudelijke gesprekken gevoerd. Er zijn stappen gezet, maar we zijn er nog niet. Enkele inhoudelijke werkgroepen, met daarin vertegenwoordigers van rijk, gemeenten, aanbieders, professionals, cliënten en externe experts, geven aan dat de door de Commissie van Wijzen ingeschatte besparing niet volledig haalbaar lijkt. Het financiële kader van de Commissie van Wijzen, dat de grondslag vormt voor de Hervormingsagenda Jeugd, staat dus onder druk. Besparingen op de huidige bureaucratie, de versnippering, de reikwijdte, en alle andere (terecht) veel genoemde zaken die goedkoper moeten kunnen, zijn al meegenomen in de opdracht van de werkgroepen voor de Hervormingsagenda Jeugd. Tegelijkertijd zijn er ook verbeteringen in het jeugdstelsel die om extra investeringen en/of wetgeving vragen. Of de Hervormingsagenda Jeugd de beoogde besparing van 1 miljard euro kan waarmaken is dan ook zeer de vraag. Wij zijn de gesprekken, zowel in de werkgroepen als in de bestuurlijke overleggen, ingegaan met de inzet om tot echte verbeteringen in het jeugdstelsel te komen. De inhoud en het effect voor kwetsbare gezinnen en jongeren zijn daarbij voor ons leidend.

Extra bezuiniging en resolutie VNG-congres

De algemene verwachting was dat een nieuwe coalitie de arbitrage-uitspraak van de Commissie van Wijzen zou respecteren en de daarin voorgestelde 'afbouw' van de extra middelen voor gemeenten zou volgen. Dat zou voor een nieuw kabinet al een hele opgave worden, omdat deze een nog onzekere besparingsopdracht van 1 miljard euro bevat. Dat in het coalitieakkoord *daar bovenop* voor 2024 een bezuiniging van 100 miljoen euro en vanaf 2025 een structurele extra bezuiniging van 500 miljoen euro op het jeugdzorgbudget van gemeenten is opgenomen, kwam voor iedereen als een grote en ongewenste verrassing. De ledenvergadering van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft na het verschijnen van het coalitieakkoord een resolutie aangenomen die uitspreekt '*de vormgeving van en besluitvorming over de Hervormingsagenda Jeugd per heden op te schorten*'. We zijn het met de VNG eens dat de in het coalitieakkoord aangekondigde extra korting op het financiële kader voor de Jeugdhulp een ernstige inbreuk maakt op de door Rijk en VNG gemaakte afspraken en de arbitrage-uitspraak van de Commissie van Wijzen. Dat de gemeenten nu het overleg over de Hervormingsagenda Jeugd opschorten, vinden wij in dat opzicht dan ook begrijpelijk. Maar opnieuw dreigen de kwetsbaarste jongeren en hun ouders de rekening hiervoor te gaan betalen. Het aanpakken van de problemen in jeugdhulp en jeugdbescherming moet

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/06/03/financiële-tabel-samenvatting-oordeel-cvw>

namelijk juist voor hen tot verbeteringen leiden: sneller de juiste zorg, betere zorg, meer tijd en aandacht. Zonder aanwezigheid van gemeenten bij het maken van afspraken over organisatie, kwaliteit en beschikbaarheid van jeugdhulp in het overleg over de Hervormingsagenda Jeugd, kan het gezamenlijk overleg over de plannen rond een inhoudelijke transformatie van de jeugdhulp op dit moment niet zinvol worden voortgezet. Daarmee ligt de voortgang van de Hervormingsagenda Jeugd nu dus stil. Dat baart ons grote zorgen, omdat deze verbeteringen cruciaal zijn en gelet op de urgentie van de problemen in het jeugdstelsel geen uitstel dulden. We dringen er dan ook op aan dat deze impasse tussen rijk en gemeenten zo snel mogelijk wordt doorbroken.

Uitvoerbaarheid van voorgestelde beleidsmaatregelen

De extra bezuiniging op jeugdzorg is terug te vinden in de budgettaire bijlage bij het coalitieakkoord. De toelichting is summier: *'Vanaf 2024 worden in aanvulling op de huidige hervormingsagenda extra beleidsmaatregelen in de jeugdzorg genomen; in 2024 wordt 100 miljoen euro extra bespaard en vanaf 2025 structureel 0,5 miljard euro. Daarbij kan gedacht worden aan (een combinatie van) normeren van de behandelduur of het introduceren van een eigen bijdrage'*. Het CPB schrijft hierover in de analyse van het coalitieakkoord: *'De extra beleidsmaatregelen met als doel besparing in de jeugdzorg zijn niet in de doorrekening meegenomen, omdat deze voorstellen onvoldoende zijn uitgewerkt om de beoogde besparing te realiseren'*. Los van het feit dat wij inhoudelijke bezwaren hebben tegen allebei de voorgestelde maatregelen (het normeren van de behandelduur en het invoeren van een eigen bijdrage), is het onrealistisch³ dat deze maatregelen tot een besparing van 500 miljoen euro zullen leiden. Veel gemeenten normeren de behandelduur in de praktijk al, dus de besparing zal hier beperkt zijn. Daarnaast is de kans groot dat na een te korte behandelduur een verwijzing naar een andere zorgvorm volgt en de kosten alleen maar stijgen. De eigen bijdrage stond oorspronkelijk in de Jeugdwet en is (om goede redenen) al snel geschrapt. De opbrengst van de eigen bijdrage bedroeg destijds (na aftrek van de inningskosten) minder dan 30 miljoen euro. Een besparing van 500 miljoen euro kan met de maatregelen dus niet gerealiseerd worden. Andere besparingsmogelijkheden, die in het debat in de Tweede Kamer door de premier en de coalitiepartijen genoemd werden, maken al onderdeel uit van de beoogde besparing van 1 miljard euro bij de Hervormingsagenda Jeugd en kunnen niet dubbel ingeboekt worden.

Grote zorgen over de ontstane impasse

We zijn ons bewust van het verschil tussen de Tweede en de Eerste Kamer. We weten dat de Eerste Kamer een ander debat voert dan de Tweede Kamer. Om twee redenen richten wij ons nu wel bewust tot u. De eerste is dat het vastlopen van het jeugdstelsel veel te maken heeft met een onduidelijke rolverdeling tussen rijk en gemeenten. Dit raakt aan wetgevingsaspecten rond uitvoerbaarheid, rechtmatigheid en overheidsverhoudingen: bij uitstek zaken die in de Eerste Kamer aan de orde komen. De tweede reden is dat de voltallige oppositie in de Tweede Kamer zich uitsprak tegen deze bezuinigingen en tegen de voorgestelde beleidsmaatregelen (behandelduur en eigen bijdrage) en dat ook premier Rutte in dat debat liet blijken zich ervan bewust te zijn⁴ dat de verhoudingen tussen coalitie en oppositie in de Eerste Kamer anders liggen. Wij maken ons grote zorgen over de problemen in de jeugdhulp en jeugdbescherming en over het uitblijven van concrete oplossingen. Daar waar wij in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd eindelijk met alle betrokken partijen input konden leveren aan verbeterplannen, is dat traject nu tot stilstand gekomen door de aangenomen resolutie op de ledenvergadering van de VNG, als reactie op de aangekondigde extra besparingen in het coalitieakkoord. Onze zorg betreft zowel de impact van de voorgenomen extra

³ Zie voor een uitgebreidere toelichting ook onze brief aan de Tweede Kamer:

<https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2022/01/Brief-BGZJ-aan-Tweede-Kamer-bij-debat-regeringsverklaring.pdf>

⁴ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/bezuiniging-op-jeugdzorg-nog-niet-van-tafel/>

besparing op de zorg voor kwetsbare kinderen en gezinnen, als de impasse die is ontstaan door het conflict tussen rijk en gemeenten. Het schrappen van de voorgenomen besparing is de snelste oplossing voor beide knelpunten. We hopen dan ook dat deze problematiek ook in de Eerste Kamer de benodigde aandacht krijgt bij het debat over de regeringsverklaring.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Stijn Verbruggen, coördinator Public Affairs bij Jeugdzorg Nederland, telefoon 06 – 15 86 20 82, met Joeri Veen, adviseur Public Affairs bij de Nederlandse ggz, telefoon 06 – 39 83 74 95 of met Johan van Ruijven, woordvoerder bij de VGN, telefoon 06 – 21 21 34 60.

Met vriendelijke groet,
Namens de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ)

Frank Bluminck
directeur Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)